

FILM

Miloš Forman má Oscara – za film, ktorý nemôžeme vidieť. Hitom letných kín je u nás *Léto s kovbojem*. A *Čelisti*. Premiéru má *Marečku, podejte mi pero*. Do kín ide tiež Menzelova „chalupárska komédia“ *Na samotě u lesa*. Věra Chytilová nakrúca *Hru o jablko*. Televízia uvedie seriál *30 případů majora Zemana*, pripravuje sa *Žena za pultem* a *Nemocnice na kraji města*. Louis de Funès vystrája v komédii *Křídýlko nebo stehýnko* a akýsi Sylvester Stallone nakrúti film o neúspešnom boxerovi. *Rocky* zarobí 55 miliónov dolárov.

Stav československej kinematografie v prvej polovici 70. rokov je alarmujúci. „Hovorilo sa tomu riadené hospodárstvo. Dôležitejšie ako kvalita bolo dodržiavať plán, rozpočet a ostatné ukazovatele. Ešte dôležitejšie však bolo nájsť, kde sa môže ušetriť. Na to boli vypísané prémie. A tak sa stalo, že cieľom barrandovských tvorcov nebolo nakrúcať dobré filmy, ale plniť tie ukazovatele, z ktorých plynuli prémie. Niektorým to tak vyhovovalo... František Vlácil rozvíjal raz teóriu, že by sa vyplatilo film pripraviť, zostaviť štáb, odísť na nakrúcanie, nenatočiť ani meter a vrátiť sa bez filmu,“ napíše režisér Jiří Menzel vo svojej spomienkovej knihe *Rozmarná léta*. Mnoho režisérov navyše v posledných rokoch nesmeli prekročiť prah barrandovských štúdií – a aj to niektorým ich kolegom vyhovovalo. A do toho príde bomba.

OSCARY PRE FORMANA

29. marca sa v Los Angeles udeľujú tradičné ceny Akadémie filmového umenia a vied. Všetkých päť Oscarov v hlavných kategóriách (za film, réžiu, scenár, mužskú a ženskú hlavnú úlohu) si odnesie film ***Prelet nad kukučím hniezdom*** režiséra Miloša Formana.



Na začiatku bola kniha. Román neznámeho autora, študenta Stanfordovej univerzity Kena Keseyho, ktorý si na štúdium zarábala ako nočný vrátnik v blázinci, sa stal okamžite bestsellerom. Príbeh írskoho bitkára a hazardného hráča McMurphyho, ktorý sa v ústave stretne s neobmedzenou mocou v osobe vrchnej sestry Ratchedovej, vo Formanovom spracovaní funguje záhadným spôsobom.

Sám je prekvapený. „Prečo je film taký úspešný – u divákov, u kritiky, pri pokladniciach? Zrejme je v ňom niečo, čo ľudí zaujalo. Všade. Niečo, čo radi počujú a vidia. Nechcem, neviem to analyzovať, neviem dnes viac, ako som vedel, keď som začal nakrúcať. Toto jednoducho nikto netušil. Čo sa s filmom deje, presiahlo o päťsto až šesťsto percent aj najoptimistickejšie prognózy po úspešnej premiére na jeseň. Napríklad, v Japonsku sa film na druhý deň po tamajšej premiére hral v kine, ktoré bolo vypredané na stošesťdesiat percent. Čo to je, ako to vyzerá? Vôbec si to neviem predstaviť.“

„Milošov Oscar mal pre mňa kurióznou bodku. Hneď prvé dni po udeľovaní Oscarov si ma pozval Puršov námestník Milan Lajčiak. Bol to neodolateľný rozhovor. Po krátkych okoloch ma jednoducho vyzval, aby sme čo najskôr

nakrútili ďalší film, ktorý získa pre našu socialistickú republiku ďalšieho Oscara. ... Za nič na svete som mu nedokázal vysvetliť, že to nie je také jednoduché. Moje rozpaky bral ako pokus sabotovať jeho nápad, ako vrátiť socialistickej kinematografii prestíž, ktorú Formanov kapitalistický triumf umenšil," napíše neskôr Jiří Menzel.

(Jiří Purš bol v rokoch 1969 – 1987 ústredným riaditeľom Československého filmu.)

A ZATIAĽ V ČESKOSLOVENSKU



Pacho, hybský zbojník

Režisér Dušan Hanák nakrúca film **Ružové sny** (*Zamilované sny*), ktorý síce oficiálne vyjde až v roku 1977, ale vzniká v roku 1976. Je to prvý stredoeurópsky hraný film, v ktorom ústredná postava patrí rómskej komunite – s citlivým a poetickým prístupom, režírovaný pod tlakom normalizačných podmienok .

Martin Ťapák nakrúca parodickú verziu Jánošíkovej legendy – satirický a ľudovo

ladený film **Pacho, hybský zbojník**. Film si okamžite získa obrovskú popularitu.

Prichádzajú ústupky. Jiří Menzel v roku 1974 nakrútil film *Kdo hľadá zlaté dno*. Pôvodne to mal byť film o stavbe ropovodu. Nakoniec bol o Dalešickej priehrade. A o tom, či má človek žiť „ako darebák, alebo ako slušný človek“. Vďaka tomuto filmu môže potom znovu pracovať. „Mal som dve možnosti. Buď nerobiť nič a nechať voľné pole Sequensom a Balíkom, alebo sa ponížiť. Ponížil som sa a za to som musel čeliť výčitkám, že som sa dopustil budovateľského filmu, hoci film budovateľský nie je. Kto si myslí, že som vytvoril režimu poplatný film, mal by sa naň najskôr pozrieť. (...) Už v čase jeho vzniku mnohých ľudí netrápil jeho obsah, ale skutočnosť, že sa držiteľ Oscara nechal ponížiť a nakrútil film, ktorý nebol prorežimný, ale nemohol režimu vadiť. Film o cene ľudskej práce.“

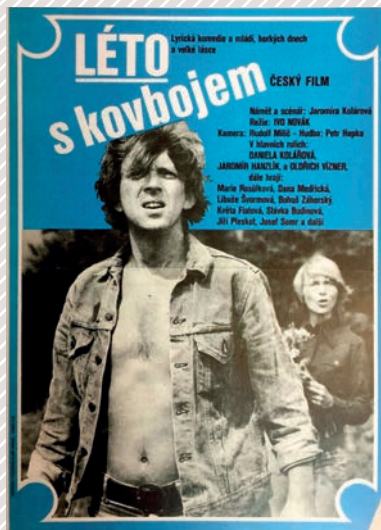
NORMALIZAČNÉ KOMÉDIE

Po nedávnom úspechu filmových komédií Jak utopit dr. Mráčka alebo Jáchyme, hoď ho do stroje, prichádzajú ďalšie. Tieto „normalizačné komédie“ sú ako zrkadlo spoločnosti často rovnako neúprosné, ako filmy „novej vlny“ zo 60. rokov. Niektorým kritikom to aj dochádza. Ale celkovo je to pre stranu a vládu priateľnejšie. A pre väčšinu divákov tiež.

Léto s kovbojem. „Poznám všetky kravy na okolí, ale vás som tu ešte nevidel!“ Hitom leta je romantická komédia s Jaromírom Hanzlíkom a Danielou Kolářovou. „Humor tejto prázdninovej komédie je ľudský, pôvabný, priam hrejivý,“ napíše kritik časopisu *Scéna*. V tom istom roku sa študent dokumentárnej tvorby na FAMU Viktor Polesný rozhodne o Hanzlíkovi, vychádzajúcej hereckej hviezde, nakrútiť školský film. Vráti sa k nemu po štyridsiatich šiestich rokoch. Televízny dokument *Léta s Jaromírom Hanzlíkem* bude mať premiéru v roku 2023, keď herec oslávi sedemdesiate piate narodeniny.

Marečku, podejte mi pero! Oldřich Lipský nakrúti komédiu podľa scenára Zdeňka Svěráka a Ladislava Smoljaka. Josef Abrhám, Iva Janžurová, Jiří Schmitzer, Josef Kemr, ale hlavne Jiří Sovák ako postarší majster vo fabrike

Plagát k filmu



L. Smoljak a Z. Svěrák vo filme *Marečku, podejte mi pero!*

